

Vzpomínka Vojtěcha Žampacha

Jako první příspěvek uveřejňujeme autentickou vzpomínku pana Vojtěcha Žampacha (nar. 1927, zemř. 2009), který svůj zážitek z 30. dubna 1945 sepsal v roce 1995. Text o dnech osvobození obce Šumice rumunskou armádou je uložený v šumickém muzeu a přetiskujeme jej v plném znění.

Vzpomínka na osvobození naší obce Šumice

Bylo to koncem dubna roku 1945. Druhý jarní měsíc, ale na jaro to ani trochu nevypadalo. Stále pršelo a déšť střídal studený vítr, pravé aprílové počasí. Z dálky bylo slyšet dunění děl a sem, tam se zatoulal do naší vesnice šrapner, mina nebo dělový granát s patřičným rachotem a poznamenanou dírou jako místo dopadu. A právě obětí jednoho takového granátu se stala jedna naše občanka paní Anežka Broumovská z čísla domu 31, která zaplatila svým životem poslední dny války.

Letadla stále přelétávala nízko nad vesnicí a podle jejich výsostných značek rudé hvězdy bylo jasné, že jsou to sovětské průzkumné a bojové jednotky. Z tohoto důvodu nebylo již bezpečné bydlení doma v chalupě, proto jsme nejpotřebnější věci zakopali do narychlo připravené skrýše do země, hlavně proti požáru, který mohl vzniknout z některého zatoulaného granátu. Z těchto důvodů poslední dny války se stal dočasným naším domovem nahonem zhotovený sklep v kopci na dvoře naproti u Tlachů, kde jsme samozřejmě i spávali. Spaní ve vzpomenuém sklepu, vlastně takové větší díře nebylo nijak příjemné, vzhledem tehdejšího sychravého a studeného počasí, proto poslední dny jsem s bratrem Bohuslavem, který utekl z práce z Německa a po dva měsíce se ukrýval všude, kde se dalo před gestapem i našimi četníky, proto jsme se rozhodli, že ten konec války budeme spávat doma v chalupě v kuchyni. Bohužel jaké spaní, vše bylo ukryté v zemi včetně peřin, takže nám postačila holá postel se slámníkem vycpaným reznou slámou a jednou dekou na přikrytí, zatopil jsem ve sporáku a onoho večera polooblečení jsme zalehli, avšak na spánek nebylo ani pomyšlení. Bylo to v předvečer 29. dubna, kdy spolu s bratrem jsme oknem pozorovali německé vojáky, jak narychlo smotávají telefonní dráty vedle od sousedů tehdejších Bachůrků, kde měli dočasně nastěhovanou část velící jednotky z vybombardovaného “zámečku” v Nezdenicích. Pozorně jsme pozorovali veškerou jejich činnost se stěhováním. Když se úplně setmělo, vlastně nastala tmavá noc, můj bratr, který je o čtyři roky starší mi říká: “Zůstaň tady, jdu se podívat do vesnice, co se tam vlastně děje,” a odešel. Já sám jsem vůbec nemohl usnout, a vlastně měl jsem i trochu strach v očekávání, kdy a zda-li se vůbec vrátí. Když přišel, schylovalo se už k půlnoci a jeho první slova byla, že Němci svoje vojska ztahují směrem k Rudicím. Ještě jsme si hodnou chvíli povídali, než jsme oba usnuli v očekávání, co nám vlastně nový den přinese.

Zdálo se mi, že jsem ještě ani neusnul, když slyším velké bouchání na vrata a pak ještě na okna. Měli jsme tenkrát ještě starý a nízký domek, proto nebylo těžké přeskočit dřevěný plot zahrádky. Zprvu jsme mysleli, že nás budí maminka, která byla i se sestrou ve sklepě u Tlachů a že jde poklidit krávu, kterou jsme za války chovali. Rychle jsme šli oba otevřít vrata a před námi stál voják zahalený celtovou pláštěnkou, samopalem mířil na nás oba a jeho první slova byla: Germáni ně? Hned jsme poznali po tak těžkých a dlouhých šesti válečných letech, že se nejedná o německého vojáka a volali jsme ho dál do chalupy. Ukázal koně u plotu a znovu ta otázka jako poprvé. Mezi tím, co jej můj bratr přesvědčoval, nejvíce rukama, proto se nemohli dobře domluvit, že ve vesnici už Germáni nejsou, té noci že všichni odtáhli k Rudicím, já rychle přiložil do sporáku, přihřál hrnec s čajem, který jsme měli od večera. Byla

to vlastně horká voda s lipovým sušeným květem cukerinem slazená, to co se v době války normálně užívalo. Náš host ještě jednou proběhl i jizbou, vzal si hrnek čaje, který obratem vypil a ihned se měl k odchodu. Bratr se mu nabídnul, že jej doprovodí a půjde s ním. Mávnutím ruky souhlasil a tím jsme se rozloučili v době, kdy byla ještě úplná tma a čirá noc. Chvilí jsem se díval za nimi, vyšli naproti hore kopcem a viděl jsem jen siluety dvou mužů a jednoho koně, jak se vzdalují po bánovském chodníku směrem ku frontě.

To vše se událo snad ani ne během půl hodiny. Neměl jsem vůbec myšlenky na spaní, a proto jsem šel hned naproti ke Tlachům a vyprávěl jim vše, co se přihodilo. Maminka s pláčem a my ostatní ve strachu, co bude s bratrem. Do rána už jsme nespali, ba to očekávané ráno pomalu začínalo a hned po prvním ranním rozbřesku vyběhl jsem na kopec, zda-li neuvidím bratra. Tuto zvědavost jsem opakoval několikrát a tu se mi zdálo, že v terénu je ticho, neslyšet žádnou střelbu pušek, kulometu nebo granátu a tak jsem se odvážil znovu, a to bylo naposledy vyjít výš na bánovský chodník. A už vidím, jak proudy vojáků s minomety a veškerou vojenskou technikou se po cestě nad hřbitovem valí přímo do naší uličky a dál do vesnice. Minometčíci se krátko zastavili nad hřbitovem, aby zaujali palebné postavení, brzy však pokračovali vpřed.

Trvalo to hezkou chvílí, než přišel i můj bratr v doprovodu velitele rumunských jednotek - našich osvoboditelů. Radostné bylo shledání, ale ještě dojemnější bylo vyprávění bratra, který odešel předešlé noci v doprovodu rumunského průzkumníka do týlu velení k tamnímu veliteli a ten měl na něho jedinou otázku. Zdali jsou ve vesnici Germáni a kolik? Když bratr tvrdil, že minulé noci všichni odtáhli směrem k Rudicím a ve vesnici už nejsou, velitel kategoricky odpověděl: "Půjdeš s námi a jestli narazíme na jediného Germána, budeš na místě zastřelen." "Hrdlo se mi v tu ránu stáhlo, že jsem nemohl ani slinu spolknout," vyprávěl bratr. "Ale pro rychlé ukončení války v našem okolí a pro rychlý příchod osvoboditelů stálo to moje riskování za to." Odpověděl a pokračoval s nimi ještě kus cesty k Rudicím.

To se psal už 30. duben roku 1945. Najednou byla vesnice plná umazaných, mokrých a hladových hrdinů - rumunských osvoboditelů, kteří dále pronásledovali ustupující fašisty. S ustrašených posledních válečných dnů se rázem stalo plno radostí a veselí, vždyť se celá vesnice radovala s osvobozením po strastiplných šesti válečných letech. A osvobození tím radostnější, protože přišlo v předvečer slavného Prvního máje.

Vlastně jsem si ani neuvědomil, že já s mým bratrem Bohuslavem jsme té, dnes už historické, noci přivítali jako první občané rumunského rozvědčíka a zároveň i prvního osvoboditele naší obce.

Je tomu již půl století, přesně padesát dlouhých let. Tehdy mi bylo 18 roků a moje vzpomínka na poslední dny války i dny svobody je stále a zůstane do smrti v mé paměti.

Podle skutečné události ze svých vzpomínek k 50. výročí osvobození naší obce pro budoucí generace zaznamenal dne 30. dubna 1995.

Vojtěch Žampach, ročník 1927
Šumice č. 241